

John Griffiths AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol
a Chymunedau

8 Chwefror 2018

Annwyl John,

BIL OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS (CYMRU)

Yn dilyn gohebiaeth gan y Clerc ar 26 Ionawr 2018, atodaf fy ymateb i adroddiad ymgynghorydd arbenigol y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau.

Fel y nodwyd yn fy nhystiolaeth ar 25 Ionawr 2018, croesawaf benderfyniad y Pwyllgor i gomisiynu cynghorydd arbenigol i adrodd ar oblygiadau ariannol y Bil, gan fod hyn yn arfer gorau.

Rwy'n falch o nodi bod ymgynghorydd arbenigol y Pwyllgor yn gefnogol iawn o ymestyn pwerau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon) yn y pedair prif faes a nodir yn y Bil a'r Memorandwm Esboniadol. Croesawaf y sylw fod y pŵer i gynnal ymchwiliadau ar ei liwt ei hun yn bwysig, a bod ganddo'r potensial i arwain at fuddion sylweddol. Hefyd, croesawaf y sylw y byddai gwella'r drefn ar gyfer ymdrin â chwynion yn arwain at well gwasanaeth i unigolion, a bod ganddo'r potensial i arwain at wella gwasanaethau o ganlyniad i'r gwersi a ddysgir o'r cwynion a geir, ac yn y pen draw, at leihau costau yn sgil gostyngiad yn nifer y cwynion y mae'r Ombwdsmon yn eu derbyn.

Yn ogystal ag ymateb i adroddiad ymgynghorydd arbenigol y Pwyllgor, hoffwn roi rhywfaint o wybodaeth ac eglurder ynghylch rhai o'r materion a godwyd gyda'r Pwyllgor, a chan y Pwyllgor. Mae'r wybodaeth hon wedi'i hatodi i'r llythyr hwn.

Yn gywir

Simon Thomas AC

Cadeirydd

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Ymatebion i adroddiad yr ymgynghorydd arbenigol

Ystyried y rhagdybiaethau a ddefnyddir yn yr asesiad effaith rheoleiddiol

1. **A yw'r cynnydd yn y llwyth achosion yn gynnydd strwythurol neu a yw'n gynnydd sydd y tu hwnt i dueddiadau arferol?**

Os nad yw'n gynnydd strwythurol, byddai angen ystyried y mater yn ofalus cyn defnyddio'r rhagdybiaeth y bydd cynnydd o 12 y cant yn y llwyth achosion bob blwyddyn dros y pum mlynedd nesaf (paragraff 2.1).

Fel y nodir ym mharagraff 11.29 o'r Memorandwm Esboniadol, mae'r Pwyllgor Cyllid wedi cyfrifo'r amcangyfrifon cost gan ddefnyddio rhagamcanion yr Ombwdsmon ar gyfer ei lwyth achosion. Mae hyn yn adlewyrchu gwybodaeth a phrofiad yr Ombwdsmon a'i staff. Roedd y Pwyllgor Cyllid o'r farn mai hwn oedd yr amcangyfrif gorau at ddibenion yr asesiad effaith rheoleiddiol ("yr asesiad"). Fodd bynnag, o ran dadansoddiad sensitifrwydd, mae'r asesiad hefyd yn nodi amcanestyniadau ar gyfer y llwyth achosion a'r gost a fyddai'n gysylltiedig â chynnydd o 5 y cant. Ceir rhagor o wybodaeth yng nghwestiwn 3 isod.

2. **Os bydd gwaith pellach i'w wneud ar yr asesiad, mae'n bosibl y byddai'n werth ystyried defnyddio'r costau sydd ynghlwm wrth y tair elfen o lwyth achosion yr Ombwdsmon, a hynny'n rhan o waith dadansoddi mwy manwl (paragraff 2.4)**

Mae ymgynghorydd arbenigol y Pwyllgor yn nodi bod amrywiaeth sylweddol yn y costau sydd ynghlwm wrth y gwaith o reoli ymholiadau, asesu cwynion a chynnal ymchwiliadau. Mae'n nodi: "If further work is undertaken on the Regulatory Impact Assessment, it may be worth considering using the costs of all three in a more nuanced analysis".

Yn yr un modd, nododd y Pwyllgor Cyllid y mater hwn wrth ystyried y costau a'r rhagdybiaethau cychwynnol a ddarparwyd gan yr Ombwdsmon. Dywedodd yr Ombwdsmon nad oedd ei swyddfa'n gallu darparu costau uned ar gyfer elfennau gwahanol o'i lwyth achosion. Daeth yr Aelodau i'r casgliad y byddai defnyddio'r gwariant a dynnwyd gan yr Ombwdsmon mewn perthynas â'i wasanaeth trin cwynion, fel y nodir yn ei adroddiad a chyfrifon archwiliedig blynyddol, er mwyn cyfrifo costau uned fesul achos yn darparu'r amcangyfrif gorau ar gyfer yr asesiad.

Trafododd y Pwyllgor Cyllid y mater o gostau gwahaniaethol eto wrth graffu ar amcangyfrif yr Ombwdsmon ar gyfer 2018-19. Dywedodd swyddfa'r Ombwdsmon wrth y Pwyllgor Cyllid nad yw'n dadansoddi costau mewn ffordd a fyddai'n hwyluso'r broses o adrodd am gostau gwahaniaethol mewn perthynas â llwyth gwaith yr Ombwdsmon. Byddai

angen llenwi taflenni amser manwl at y diben hwnnw, ac nid oedd y staff yn sicr am y costau a'r manteision o wneud hynny.

Cred y Pwyllgor Cyllid fod y mater o gostau gwahaniaethol yn un pwysig yng nghyd-destun yr adnoddau sydd ar gael i swyddfa'r Ombwdsmon. Yn ei adroddiad, Amcangyfrif Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer 2018-19, gwnaeth y Pwyllgor Cyllid argymhelliad fod yr Ombwdsmon, o ystyried y pwysau ariannol ar wasanaethau cyhoeddus, yn dangos yn glir y rhesymau dros gael adnoddau ychwanegol i reoli llwyth achosion cynyddol, gan gynnwys y gwahaniaeth o ran cost ar gyfer elfennau o'i waith a'r pwysau ariannol cysylltiedig.

3. Wrth gyfrifo'r cynnydd yn llwyth achosion yr Ombwdsmon, argymhellir bod model 6 y cant neu 8 y cant yn cael ei ddefnyddio, a bod y model hwnnw'n cael ei ddefnyddio ym mhob dadansoddiad perthnasol (paragraff 2.5)

Fel y nodir ym mharagraff 11.30 o'r Memorandwm Esboniadol, mae rhagamcanion yr Ombwdsmon ynghylch ei lwyth achosion yn rhagdybio cynnydd blynyddol o 12 y cant.

Trafododd y Pwyllgor Cyllid y rhagdybiaeth hon, gan nodi'r newidiadau blynyddol a welwyd yn y llwyth achosion yn y cyfnod rhwng 2010-11 a 2015-16. Nododd yr Aelodau hefyd y dystiolaeth a roddwyd gan yr Ombwdsmon pan fu'r Pwyllgor yn craffu ar yr amcangyfrif ar gyfer 2017-18. Awgrymodd y dystiolaeth honno y byddai cynnydd o rhwng 5 y cant a 6 y cant y flwyddyn. Yn ogystal, dewisodd y Pwyllgor Cyllid nodi'r ffigurau o ran y llwyth achosion a'r gost a fyddai'n gysylltiedig â chynnydd o 5 y cant y flwyddyn. Er bod hyn yn is na rhagamcanion yr Ombwdsmon, nododd y Pwyllgor Cyllid yr amrediad tebygol o gostau a fyddai'n gysylltiedig â chynnydd yn y llwyth achosion, o gofio bod y dull gweithredu hwn yn cael ei ystyried yn arfer da.

Y pŵer i dderbyn cwynion llafar

4. Byddai'n ddoeth ymgymryd â dadansoddiad sensitifrwydd ynghylch yr amcangyfrif y bydd 10 y cant o gwynion yn cael eu gwneud dros y ffôn, a hynny gan ddefnyddio ffigur uwch fel 40 y cant (paragraff 3.2) a chan ddefnyddio cynnydd o 10 y cant a 20 y cant yn niferoedd y cwynion a wneir (paragraff 3.3).

Fel y nodwyd yn fy natganiad i'r Pwyllgor, o dan Ddeddf 2005, mae gan yr Ombwdsmon bŵer ddisgresiwn ar hyn o bryd i dderbyn cwynion llafar sy'n cael eu 'gwneud yn briodol'. Wrth arfer y disgresiwn hwn, mae'r tîm cyngor cwynion yn swyddfa'r Ombwdsmon yn trawsgrifio'r gŵyn ac yn ei hanfon at yr achwynydd i'w llofnodi a'i dychwelyd. Mae'r Ombwdsman

wedi rhoi tystiolaeth i'r Pwyllgor Cyllid bod tua 50 y cant o'r bobl y mae ei swyddfa wedi anfon cofnodion ysgrifenedig atynt heb eu dychwelyd. Mae hyn yn golygu, am bob person sy'n cwyno'n ffurfiol, mae person arall nad yw'n gwneud hynny.

Wrth baratoi'r asesiad effaith rheoleiddiol, ceisiodd y Pwyllgor Cyllid amcangyfrif effaith y cynnig ynghylch llwyth achosion yr Ombwdsman, gan wahaniaethu rhwng y costau ychwanegol tebygol i'w swyddfa (y 'costau uniongyrchol') a'r rhai yr aed iddynt gan awdurdodau rhestredig (y 'costau anuniongyrchol'). O dan y ddeddfwriaeth bresennol, mae gan yr Ombwdsmon bŵer dewisol i dderbyn cwynion llafar sy'n cael eu gwneud yn briodol. Mae'r Ombwdsmon yn arfer y pŵer dewisol hwn fesul achos wrth benderfynu a ddylid derbyn cwyn llafar fel un sydd wedi'i gwneud yn briodol. Wrth ddileu'r gofyniad i wneud cwyn ysgrifenedig, mae'r Bil yn dileu'r angen i'r Ombwdsmon arfer y pŵer dewisol hwn. Rydym wedi ceisio amcangyfrif **effaith y newid hwn**. O ystyried y darpariaethau presennol, ni fydd pob cwyn a wneir ar lafar yn ychwanegu at lwyth gwaith swyddfa'r Ombwdsmon a'r awdurdodau rhestredig. Gan dderbyn ei bod yn anodd darogan hyn, a bod ansicrwydd ynghylch y ffigurau cysylltiedig, mae swyddfa'r Ombwdsman wedi defnyddio ei gwybodaeth a'i phrofiad i amcangyfrif effaith y newid.

Costau uniongyrchol

Ni fydd yr agwedd hon ar y Bil yn newid rôl yr Ombwdsmon yn hyn o beth; yn gychwynnol, bydd yn rhaid gwneud cwyn i'r corff cyhoeddus a ddarparodd y gwasanaeth. Fodd bynnag, rhagwelir y bydd yn arwain at gynnydd yn nifer y cysylltiadau a wneir â swyddfa'r Ombwdsmon, ac yn nifer yr ymholiadau a wneir iddi. Mae'r Ombwdsman wedi dweud na fydd yn gallu darparu ar gyfer y cynnydd yn ei lwyth gwaith heb gael adnoddau ychwanegol. Mae'r asesiad yn cynnwys amcangyfrif o'r costau uniongyrchol ychwanegol hyn. Mae rhagor o wybodaeth wedi'i nodi yng nghwestiwn 5 isod mewn perthynas ag amcangyfrif y gost gysylltiedig.

Costau anuniongyrchol

Fel sy'n ofynnol, mae'r asesiad hefyd yn nodi'r amcangyfrif gorau o'r costau tebygol a fydd yn deillio i awdurdodau rhestredig o ganlyniad i'r cynnig o dan sylw a'r penderfyniad i symud i ffwrdd o'r drefn pŵer dewisol. Bydd y rhain yn cronni yn sgil y cynnydd tebygol mewn **cwynion ac ymchwiliadau** a fydd yn arwain at gostau ychwanegol i'r awdurdodau rhestredig; hynny yw, y cwynion hynny sy'n uwch na nifer y cwynion sy'n dod i law o dan Ddeddf 2005 ac sy'n cael eu derbyn fel cwynion sydd wedi'u gwneud yn briodol.

Fel y nodir ym mharagraffau 11.72 ac 11.73 o'r Memorandwm Esboniadol, gwnaed nifer o ragdybiaethau mewn perthynas â chyfrifo'r gost o symud i ffwrdd o'r drefn pŵer dewisol. Rydym yn edrych yma ar yr effaith ar awdurdodau rhestredig yn unig. Felly, yn hytrach nag adlewyrchu cyfanswm **llwyth achosion** yr Ombwdsmon, rydym wedi

defnyddio nifer y **cwynion** a dderbyniwyd gan yr Ombwdsman mewn perthynas â chyrrff cyhoeddus yn 2015-16, sef y ffigur diweddaraf a oedd ar gael adeg paratoi'r asesiad. Rydym wedi rhagdybio y byddai **10 y cant, neu 227, o gwynion** yn cael eu gwneud ar lafar bob blwyddyn o dan y Bil. Fodd bynnag, byddai 202 o'r cwynion hynny wedi cael eu gwneud o dan y drefn pŵer dewisol bob blwyddyn. Felly, **nid ydynt yn cynrychioli cwynion ychwanegol i awdurdodau rhestredig o dan y ddarpariaeth newydd yn y Bil**. Byddai'r 25 o gwynion sy'n weddill yn rhai ychwanegol y byddai'r Ombwdsmon yn mynd ar eu trywydd gyda'r awdurdodau rhestredig, a byddai chwech ohonynt yn destun ymchwiliad bob blwyddyn.

Rwy'n nodi'r dystiolaeth a gafodd y Pwyllgor mewn perthynas â lefel y cwynion llafar y mae ombwdsmy'n eraill yn eu derbyn, a hyderaf ein bod wedi darparu tystiolaeth ddigonol a phriodol ynghylch pam na ydynt, o bosibl, yn uniongyrchol berthnasol:

- **Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus yr Alban** - Cyfeiriodd y dystiolaeth a roddwyd i'r Pwyllgor gan Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus yr Alban (SPSO) at y ffaith bod 72 y cant o gwynion yn cael eu gwneud ar lafar. Deallwn fod hyn yn ymwneud â Swyddogaeth Adolygu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus yr Alban mewn perthynas â Chronfa Les yr Alban. Dywedodd yr Ombwdsmon yng Nghymru wrthym fod hyn yn hollol wahanol i waith ei swyddfa.

Mae Cronfa Les yr Alban yn gynllun cenedlaethol sy'n darparu rhwyd ddiogelwch ar gyfer pobl ar incwm isel sy'n agored i niwed, a hynny drwy ddarparu grantiau gofal cymunedol a grantiau argyfwng. O fis Ebrill 2016, cymerodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus yr Alban yr awenau o ran bod yn adolygydd annibynnol ar gyfer y gronfa. Nid yn unig y mae defnyddwyr Cronfa Les yr Alban, fel rheol, yn grŵp hynod fregus, ond dyma'r bobl sydd angen cymorth ar unwaith ac felly angen codi'r ffôn. Er y byddai'r Ombwdsman yn disgwyl rhai galwadau gan grwpiau bregus, y farn yw nad yw'r gymhariaeth hon yn berthnasol.

- **Y Gwasanaeth Ombwdsmon Ariannol** - Ym mharagraff 3.2 o'i adroddiad, cyfeiriodd ymgynghorydd arbenigol y Pwyllgor at adroddiad blynyddol diweddaraf y Gwasanaeth Ombwdsmon Ariannol, a nododd fod tua 43 y cant o gysylltiadau yn digwydd dros y ffôn.

Fel y nodir uchod, mae'r asesiad effaith rheoleiddiol yn cyfeirio at y rhagdybiaethau a wneir mewn perthynas â nifer y **cwynion**, tra bo adroddiad blynyddol y Gwasanaeth Ombwdsmon Ariannol yn cyfeirio at **gyfran y cysylltiadau** sy'n digwydd dros y ffôn. Deallaf fod gwahaniaeth sylweddol rhwng nifer y cysylltiadau sy'n digwydd dros y

ffôn a chyfran y cwynion a wneir yr un modd. Mae'r rhain yn ffigurau gwahanol i'w mesur.

5. Awgrymir nad yw'r ddadl dros gael staff ychwanegol ar raddfa gyflog uwch wedi'i gwneud yn yr asesiad effaith rheoleiddiol, ac y dylid cael rhagor o wybodaeth gan yr Ombwdsmon (paragraff 3.6)

Mae'r ymateb i gwestiwn 4 yn cynnwys eglurhad ynghylch ar ba sail y gwnaed amcangyfrifon o'r costau uniongyrchol a'r costau anuniongyrchol sy'n deillio o'r cynnig i symud i ffwrdd o'r drefn pŵer dewisol mewn perthynas â chwynion llafar. Yn y bôn, bydd y cynnig yn arwain at gynnydd ym maich gwaith yr Ombwdsmon a fydd yn deillio o gysylltiadau ychwanegol gyda phobl sy'n credu eu bod wedi dioddef caledi neu anghyfiawnder yn sgil methiant mewn gwasanaeth a ddarperir gan gorff cyhoeddus, neu ymholiadau gan bobl yn y categori hwn. Bydd angen adnoddau ychwanegol ar swyddfa'r Ombwdsmon ar gyfer y sefyllfa hon.

Mae'r Ombwdsmon wedi ystyried yr effaith o ran y sgiliau y bydd staff perthnasol eu hangen. Nid yw pob aelod o'r cyhoedd sy'n cysylltu â'r Ombwdsmon yn dymuno i'w swyddfa dderbyn y mater y maent yn ei godi gyda staff fel cwyn. Mae rhai aelodau o'r cyhoedd am rannu eu profiadau ond, am resymau amrywiol, nid ydynt am wneud cwyn.

Mewn achos o gŵyn lafar, mae'r Bil yn ei gwneud yn ofynnol i'r Ombwdsmon gadarnhau a yw'r person yn dymuno iddo barhau i drin y mater fel cwyn. Yn ogystal, mae gofyn i'r Ombwdsmon ofyn a yw'r person yn dymuno i'r gŵyn gael ei chadarnhau yn ysgrifenedig. Os felly, rhaid i'r Ombwdsman wneud trefniadau i'r perwyl hwnnw. Fodd bynnag, mewn achos lle nad yw'r person yn dymuno hynny, nid oes angen anfon trawsgrifiad, ond mae gofyn i'r Ombwdsmon gadw cofnod ysgrifenedig.

Derbyniodd y Pwyllgor Cyllid asesiad yr Ombwdsmon fod y newid yn golygu y byddai dyletswydd bellach ar ei staff, yn hytrach na'r achwynydd (neu'r sawl sy'n galw), i gadarnhau'r manylion y mater, gan gynnwys ei gyd-destun, ei natur, natur yr anghyfiawnder sydd wedi deillio ohono a'r canlyniad y ceisir amdano, gan gynnwys a yw'r aelod perthnasol o'r cyhoedd yn dymuno i'r Ombwdsman drin y mater a godwyd fel cwyn sydd wedi'i gwneud yn briodol.

Bwriad polisi y cynnig hwn yw gwella cyfiawnder cymdeithasol a chyfle cyfartal drwy sicrhau bod gwasanaethau'r Ombwdsmon yn hygyrch i bob dinesydd, gan gynnwys y rhai mwyaf bregus ac anghenus, fel pobl ag anawsterau dysgu a phobl ddigartref. Cafodd y Pwyllgor Cyllid ei ddarbwylllo gan dystiolaeth nad swyddogaeth weinyddol yw cymryd cwyn lafar; yn hytrach, mae'n rôl gymhleth. Mae'r dystiolaeth a roddwyd i'ch Pwyllgor chi, fel y dystiolaeth gan Hospice UK, byrddau iechyd lleol a Gofal Cymdeithasol Cymru, yn cefnogi'r safbwynt hwn. Maent wedi

nodi bod angen sgiliau ac amser i gymryd y manylion cywir gan bobl ac i weithio drwy gyfres o drefniadau a all fod yn gymhleth iawn, yn aml pan fo pobl yn agored i niwed, efallai'n galaru ac wedi mynd drwy'r broses gwyno sy'n cael ei gweithredu gan y corff cyhoeddus a ddarparodd y gwasanaeth. Gwasanaeth yr Ombwdsmon yw eu 'dewis olaf'.

Am y rhesymau hyn, derbyniodd y Pwyllgor Cyllid asesiad yr Ombwdsmon y byddai gofyn cael yr adnoddau ychwanegol sydd wedi'u nodi yn yr asesiad effaith rheoleiddiol mewn perthynas â'r cynnig.

Ym mharagraff 7.3, mae ymgynghorydd arbenigol y Pwyllgor hefyd yn nodi, os nad yw swyddfa'r Ombwdsmon yn symud tuag at drefn gyfeirio ar-lein a ffurflenni cwyno ar-lein, mae risg gwirioneddol y bydd y costau sy'n gysylltiedig â'r cynnig hwn yn uwch na'r disgwyl. Rwyf ar ddeall bod swyddfa'r Ombwdsmon eisoes yn defnyddio system gyfeirio ar-lein a ffurflenni cwyno ar-lein. Fodd bynnag, nid bwriad polisi'r cynnig i dderbyn cwynion llafar fel cwynion sydd wedi'u gwneud yn briodol yw ceisio newid y drefn gwyno o fod yn system ffurflenni papur i fod yn system ar-lein. Yn hytrach, mae'r cynnig am sicrhau y gall y rhai mwyaf bregus gael mynediad at wasanaethau'r Ombwdsmon. Fel y nodir ym mharagraff 3.11 o adroddiad ymgynghorwr arbenigol y Pwyllgor, mae tystiolaeth ymchwil yn nodi nad yw llawer o bobl sydd â sail gyfreithiol i'w hachos yn gwneud cwyn, a bod rhwystrau bychain yn y broses yn gallu eu hatal rhag gwneud hynny.

6. Gan gymryd bod nifer y cwynion ychwanegol a ddaw yn sgil caniatáu cwynion llafar yn gywir, mae'r ymgynghorydd arbenigol yn nodi bod gwerth y costau i gyrff cyhoeddus eraill wedi'i oramcangyfrif (paragraff 3.10).

Yn ôl ymgynghorydd arbenigol y Pwyllgor, ymddengys fod cyfanswm yr oriau a nifer y staff sy'n ymwneud â'r broses o ymdrin â chwyn a chynnal ymchwiliad yn uchel. Felly, ei gasgliad yw bod y gost wedi cael ei goramcangyfrif.

Mae paragraffau 11.6 a 11.7 o'r Memorandwm Esboniadol yn nodi'r gwaith ymgysylltu â rhanddeiliaid a wnaed gan yr Ombwdsman a'r cwmni annibynnol a gomisiynwyd gan ei swyddfa i gynorthwyo'r broses o baratoi'r asesiad effaith rheoleiddiol. Roedd y gwaith hwn yn cynnwys:

- gofyn am wybodaeth gan swyddogion cwynion 22 awdurdod lleol Cymru drwy Gadeirydd Grŵp Cwynion Corfforaethol Cymru;
- gofyn am wybodaeth gan sefydliadau GIG Cymru drwy Grŵp Gwranddo a Dysgu o Adborth GIG Cymru;
- gofyn am sylwadau mewn cyfarfod Grŵp Cwynion Corfforaethol Cymru mewn perthynas â'r amcangyfrifon gorau ar gyfer y costau anuniongyrchol tebygol.

Llywiodd y gwaith ymgysylltu hwn yr amcangyfrif a wnaed ynghylch goblygiadau ariannol y Bil i'r awdurdodau rhestredig (neu'r 'costau anuniongyrchol'), sydd wedi'u nodi ar ffurf costau uned isel ac uchel. Mae'r amcangyfrif hwn felly'n darparu amrediad o gostau tebygol sydd ynghlwm wrth y darpariaethau newydd, sy'n cael ei ystyried yn arfer da.

Ymchwiliadau ar ei liwt ei hun

7. Mae £5,000 yn lefel fwy realistig ar gyfer ffioedd proffesiynol na'r £10,000 sydd wedi'i nodi yn yr asesiad (paragraff 4.5)

Fel y nodwyd yn y dystiolaeth a roddwyd gennyf i'r Pwyllgor ar 25 Ionawr 2018, mae'r amcangyfrif o ffioedd proffesiynol yn adlewyrchu'r costau sy'n cael eu hysgwyddo gan swyddfa'r Ombwdsmon. At ddibenion yr amcangyfrif, mae'r Ombwdsmon wedi rhagdybio gofyniad o 25 diwrnod o gyngor y flwyddyn, sy'n adlewyrchu ystod, natur a chymhlethdod posibl yr achosion o dan sylw.

8. Costau ar gyrff cyhoeddus (paragraff 4.6)

Gweler yr ymateb a roddir i gwestiwn 17 isod.

9. Mae costau cyrff yn y sector cyhoeddus yn 'nominal'. Felly, dylai fod yn bosibl ariannu'r costau hyn o adnodd presennol y sefydliad (paragraff 4.10)

Rydym yn nodi sylwadau'r ymgynghorydd arbenigol ac wedi'u hadlewyrchu yn ein rhagdybiaethau ar gyfer yr asesiad effaith rheoleiddiol (paragraff 11.47 o'r Memorandwm Esboniadol). Er bod y costau hyn yn nominal ac yn debygol o gael eu hariannu drwy adnoddau presennol, mae'n bwysig gwneud gwaith cyfrifo at ddibenion mesur effaith y cynigion a wneir yn y ddeddfwriaeth ar gyrff eraill, ac nid yw'r Pwyllgor Cyllid mewn sefyllfa i argymhell sut y dylid ariannu'r costau ychwanegol hyn.

10. Rhaid bod yn ofalus hefyd o ran y gostyngiad o 5 y cant yn y cwynion a fydd yn deillio o gynnal ymchwiliadau ar ei liwt ei hun (paragraff 4.12)

Fel y nodir ym mharagraff 11.34 o'r Memorandwm Esboniadol, mae rhagamcanion yr Ombwdsmon ynghylch ei lwyth achosion yn rhagdybio y bydd y cynnydd yn cael ei liniaru gan y pŵer i gynnal ymchwiliadau ar ei liwt ei hun, sy'n cyfateb i 5 y cant o gwynion a wnaed yn 2015-16, a hynny erbyn 2020-21 a diwedd tymor y Cynulliad hwn.

Roedd y dystiolaeth a roddwyd i'r Pwyllgor gan dystion fel Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn cydnabod yr anawsterau sydd ynghlwm wrth amcangyfrif effaith y cynigion, gan gynnwys effaith diwygio deddfwriaethol ar ymddygiad.

Mae'r rhagdybiaeth yn yr asesiad effaith rheoleiddiol yn adlewyrchu gwybodaeth a phrofiad yr Ombwdsmon a'i staff. Os bydd y Bil yn destun

deddfiad, mae'r Ombwdsmon wedi datgan nad yw ei swyddfa'n disgwyl cyrraedd 'cyflwr cyson' hyd nes tair blynedd ar ôl cychwyn y pwerau newydd.

Mae'r rhagdybiaethau hefyd yn adlewyrchu'r gwaith dadansoddi a wnaed yng Ngogledd Iwerddon mewn perthynas â pharatoi pwerau newydd i alluogi Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Gogledd Iwerddon gynnal ymchwiliadau ar ei liwt ei hun. Mae'r pwynt olaf yn cyfeirio at sicrhau gostyngiad o 5 y cant yn y llwyth achosion **bob blwyddyn** (neu 40 o gwynion), a hynny o ganlyniad i gynnal ymchwiliadau ar ei liwt ei hun.

Ymchwilio i'r elfen gofal iechyd preifat mewn llwybr gofal iechyd cyhoeddus/preifat

11. A fydd nifer y cwynion yn codi'n sydyn yn dilyn deddfiad (paragraff 5.2)

Mae'r amcangyfrif yn adlewyrchu'r rhagdybiaeth y bydd y pŵer yn arwain at saith cwyn y flwyddyn sy'n ymwneud â gofal neu driniaeth mewn llwybr cyhoeddus/preifat dros y cyfnod o bum mlynedd y mae'r asesiad effaith rheoleiddiol yn nodi costau a buddion ar eu cyfer.

Cefnogwyd y rhagdybiaeth hon gan dystiolaeth a roddwyd i'ch Pwyllgor gan dystion fel Gwasanaeth Dyfarnu Cwynion y Sector Gofal Iechyd Annibynnol (ISCAS) a Chymdeithas Gofal Iechyd Annibynnol Cymru. Mynegodd y gymdeithas y farn na fyddai'r ddarpariaeth yn creu cynnydd sydyn ychwanegol yn nifer y cwynion sy'n dod i law.

Mewn achosion o'r fath, bydd yr Ombwdsman yn ymchwilio i ran o gŵyn (yn hytrach na'r gŵyn gyfan), a bydd ond yn gwneud hynny pan nad yw'n bosibl ymchwilio i fater yn effeithiol neu yn ei chyfanrwydd heb ymchwilio i faterion sy'n ymwneud â'r gwasanaethau iechyd preifat a ddarparwyd hefyd.

Dywedodd yr Ombwdsmon wrth y Pwyllgor Cyllid na fyddai'n gofyn am gyllid ychwanegol ar gyfer y ddarpariaeth hon, ond y byddai'n gallu ysgwyddo'r costau cysylltiedig o fewn ei adnoddau presennol (paragraff 11.119, Memorandwm Esboniadol). Fodd bynnag, yn unol â Rheolau Sefydlog y Cynulliad ac arfer gorau yn y maes, mae angen mesur costau hyd yn oed pan na fydd cyllid ychwanegol yn cael ei ddyrannu er mwyn newid y modd y mae gwasanaethau'n cael eu darparu. Mae'r asesiad effaith rheoleiddiol yn mabwysiadu costau uned yr Ombwdsmon fesul achos (£501) er mwyn amcangyfrif y gost: £3,507 y flwyddyn neu £17,535 dros bum mlynedd.

12. Mae absenoldeb costau anuniongyrchol darparwyr preifat yn eithriad difrifol (paragraff 5.3)

Trafododd y Pwyllgor Cyllid y mater hwn gyda'r Ombwdsman yng nghyd-destun arfer gorau, gofynion y Rheolau Sefydlog a'i ystyriaethau ei hun, gan gynnwys ei ymchwiliad i'r costau sy'n gysylltiedig â deddfwriaeth.

Fel y nodir ym mharagraff 11.57 o'r Memorandwm Esboniadol, nid oes gan yr Ombwdsmon fynediad, na hawl, i gael manylion am nifer y cwynion, a'r costau sy'n gysylltiedig â hwy, a wnaed am wasanaethau iechyd preifat. Mae Gwasanaeth Annibynnol Dyfarnu ar Gwynion y Sector Gofal Iechyd (ISCAS) yn darparu beirniadaeth annibynnol ar gwynion cleifion ynghylch aelodau ISCAS, ond nid yw hyn yn cwmpasu'r holl ddarparwyr gofal iechyd preifat. Nid yw'r wybodaeth arall sydd wedi'i chyhoeddi yn cwmpasu'r holl ddarparwyr gofal iechyd preifat.

O'r herwydd, mae'r asesiad effaith rheoleiddiol yn nodi na fu'n bosibl amcangyfrif gwerth y costau uniongyrchol os bydd y ddeddfwriaeth yn darparu pwerau i'r Ombwdsmon ystyried cwynion ynghylch yr holl ddarparwyr gwasanaethau iechyd preifat. Felly, mae'r asesiad yn nodi nad yw effaith y gost ar ddarparwyr gwasanaethau iechyd preifat yn hysbys.

Mae ymgynghorydd arbenigol y Pwyllgor yn argymhell y byddai'n rhesymol rhagdybio y bydd effaith cost y cynnig yn debyg i'r effaith ar y sector cyhoeddus. Yn unol â'r rhagdybiaeth hon, gan ddefnyddio'r costau uned isel ac uchel sydd wedi'u nodi yn nhablau 15 ac 16 o'r asesiad ar gyfer cynnal **ymchwiliad llawn**, amcangyfrifir y bydd y gost i ddarparwyr iechyd preifat rhwng £12,117 a £15,099 y flwyddyn, neu rhwng £60,585 a £75,495 dros bum mlynedd (nid yw hyn yn cynnwys unrhyw gynnydd blynyddol o ran costau byw mewn perthynas â chostau staff).

Ni fabwysiadwyd y dull gweithredu hwn gan y Pwyllgor Cyllid am ddau reswm. Yn gyntaf, mae diffyg tystiolaeth i gefnogi'r rhagdybiaeth y byddai'r costau a ysgwyddir gan ddarparwyr preifat yr un peth â'r rhai yr aed iddynt gan gyrff sector cyhoeddus. Yn ail, defnyddir costau uned isel ac uchel cyrff sector cyhoeddus i lunio amcangyfrif ar gyfer ymchwilio i gŵyn yn ei chyfanrwydd. Yn yr achosion hyn, byddai'r driniaeth neu'r gofal a ddarperir gan ddarparwyr gwasanaethau iechyd preifat yn un elfen o'r llwybr cyhoeddus/preifat yn hytrach na bod yn destun cwyn yn ei chyfanrwydd. Felly, y farn oedd nad oedd yn briodol defnyddio'r un costau i amcangyfrif yr effaith ariannol ar ddarparwyr preifat. Yn gysylltiedig â'r disgwyliad y bydd saith cwyn y flwyddyn, ni ystyriwyd bod hepgor y costau anhysbys hyn yn bwysig.

Rwyf hefyd yn nodi'r dystiolaeth a roddwyd i'r Pwyllgor gan ISCAS mewn perthynas ag argaeledd gwybodaeth ariannol sy'n cael ei nodi yn ei adroddiadau. Fy nealltwriaeth yw bod ISCAS yn adrodd ar y costau sydd ynghlwm wrth y broses ddyfarnu a'r defnydd a wneir o arbenigwyr clinigol. Fodd bynnag, o dan y trefniadau a gynigir yn y Bil, mewn achosion lle gwneir cwyn i'r Ombwdsmon sy'n ymwneud â gofal iechyd a

gomisiynir yn gyhoeddus ac yn breifat, ni fyddai'r costau hyn yn disgyn ar ddarparwyr gofal iechyd preifat (ac eithrio o dan yr amgylchiadau arbennig sydd wedi'u nodi yn y Bil, lle mae darparwyr wedi rhwystro gwaith yr Ombwdsmon). Y costau a fyddai'n disgyn ar ddarparwr gofal iechyd preifat o dan y cynigion yn y Bil fyddai'r rhai sy'n deillio o ddarparu cofnodion, manylion a chanfyddiadau ei ymchwiliad i'r Ombwdsman. Nid yw ISCAS yn adrodd ar y costau y mae darparwyr gofal iechyd preifat yn eu hysgwyddo wrth ddarparu gwybodaeth i ISCAS a chydweithio ag ymchwiliad/proses ddyfarnu ISCAS.

Safonau a gweithdrefnau'r broses o ymdrin â chwynion

- 13. Er bod yr asesiad effaith rheoleiddiol yn nodi'r costau i gyrff cyhoeddus o ddatblygu gweithdrefnau ar gyfer ymdrin â chwynion ond nid y costau cysylltiedig, fel yr amser a dreulir yn y broses o'u datblygu, ac yn y broses o hysbysu a hyfforddi staff perthnasol ynghylch y dull newydd o ymdrin â chwynion (paragraff 6.5)**

Fel y nodir yn yr ymateb i gwestiwn 6, bu'r Ombwdsmon a'r cwmni annibynnol a gomisiynwyd gan ei swyddfa i gynorthwyo'r broses o baratoi'r asesiad effaith rheoleiddiol (OB3) yn ymgysylltu â rhanddeiliaid er mwyn paratoi'r amcangyfrifon gorau o gostau anuniongyrchol. Awgryma hyn mai'r unig gostau ychwanegol i gyrff cyhoeddus sy'n deillio o rôl yr awdurdod safonau cwynion fyddai costau sy'n ymwneud â newidiadau i systemau, gan gynnwys systemau TG. Byddai cyrff sector cyhoeddus eisoes yn ymgymryd â gweithgareddau eraill o dan y darpariaethau presennol, fel hyfforddi a lledaenu arfer da. Hefyd, byddai swyddfa'r Ombwdsmon yn defnyddio ei mecanweithiau cyfredol ar gyfer gweithio gydag awdurdodau rhestredig, fel ei seinfyrddau, a chyfarfodydd cyswllt rheolaidd â'r rhai sy'n ymdrin â chwynion a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Yn sgil hynny, ni fyddai costau'r gweithgareddau o dan sylw yn gostau ychwanegol o dan y Bil.

- 14. Efallai y bydd oedi cyn gwireddu'r buddion a nodir o ran gostyngiad yn nifer y cwynion sy'n cael eu derbyn gan yr Ombwdsmon (paragraff 6.2), ond mae'n bosibl y bydd y buddion hynny'n fwy na'r amcangyfrif a wnaed (paragraff 6.8)**

Fel y nodir ym mharagraff 11.34 o'r Memorandwm Esboniadol, mae rhagamcanion yr Ombwdsmon ynghylch ei lwyth achosion yn rhagdybio y bydd y cynnydd yn cael ei liniaru gan y rôl ymdrin â chwynion, sy'n cyfateb i 10 y cant o gwynion a wnaed yn 2015-16, a hynny erbyn 2020-21 a diwedd tymor y Cynulliad hwn. Mae'r rhagdybiaeth hon yn adlewyrchu gwybodaeth a phrofiad swyddfa'r Ombwdsmon: sef y bydd 'cyflwr cyson' yn cael ei gyflawni ar ôl tair blynedd, ond y bydd effaith y pŵer newydd yn parhau i dyfu dros y ddwy flynedd sy'n dilyn y cyfnod sy'n destun amcangyfrifon ynghylch costau/buddion y Bil yn yr asesiad effaith rheoleiddiol.

15. Awgrymir y dylid gofyn i'r Ombwdsmon ddarparu manylion ynghylch y cyngor proffesiynol y bydd ei angen arno (paragraff 6.3).

Gweler yr ymateb a roddir i gwestiwn 7 uchod.

Materion eraill

16. Byddai costau ychwanegol yn disgyn ar rannau gwahanol o'r sector cyhoeddus

Mae Paragraff 11.46 yn nodi nad yw'n bosibl rhagweld pa gyrff cyhoeddus y bydd y cynnydd mewn llwyth achosion yn y dyfodol yn berthnasol iddynt. Rwy'n deall nad yw tueddiadau, o reidrwydd, yn cynrychioli gweithgarwch yn y dyfodol. Er enghraifft, nododd yr Ombwdsmon y newidiadau yn nifer y cwynion a geir mewn un sector, sef y GIG yng Nghymru. Mae hyn wedi'i nodi yn Adroddiad y Pwyllgor Cyllid, Amcangyfrif Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer 2018-19:

Yn ôl yr Ombwdsmon, mae cyfran fawr o'r cynnydd yn nifer y cwynion iechyd oherwydd cynnydd o 23 y cant yn nifer y cwynion a gafwyd am Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a chynnydd yn nifer y cwynion a gadarnhawyd. O'r chwe adroddiad budd cyhoeddus a gyhoeddwyd ganddo, roedd tri yn gysylltiedig â'r bwrdd iechyd hwnnw.

17. Ymddengys fod costau pontio untro a 'chostau staff eraill' yn uchel. Argymhellir bod yr Ombwdsmon yn darparu manylion ynghylch sut y cyfrifwyd y costau hyn (paragraff 2.10)

Wrth baratoi'r amcangyfrifon, ceisiodd y Pwyllgor Cyllid beidio â thanamcangyfrif y costau. Mae'r amcangyfrifon yn adlewyrchu'r costau a ysgwyddir gan yr Ombwdsman a'i swyddfa.

Costau pontio

Mae'r costau pontio yn cynnwys amcangyfrifon ynghylch yr eitemau a ganlyn ar gyfer pob aelod o staff ychwanegol:

- recriwtio;
- desg a chadair;
- storio ffeiliau;
- ffôn, cyfrifiadur a pherifferolion, monitor a stand;
- costau sy'n gysylltiedig â sefydlu systemau TGCh yr Ombwdsmon;
- offer swyddfa sylfaenol;
- pàs diogelwch;
- hyfforddiant/cynefino cychwynol; ac
- offer TG ar gyfer gweithio symudol.

Roedd y Pwyllgor Cyllid o'r farn bod yr amcangyfrif (£5,000 fesul aelod o staff) yn rhesymol.

Costau swyddfa

Fel y nodwyd yn fy nhystiolaeth i'r Pwyllgor, dywedodd yr Ombwdsmon wrth y Pwyllgor Cyllid fod ei gostau swyddfa presennol yn cyfateb i tua £13,000 fesul aelod o staff. Nid yw'r holl gostau'n cynyddu wrth gael mwy o staff. Fodd bynnag, mae llawer o gostau yn cynyddu.

Mae'r costau parhaus sydd wedi'u nodi yn yr amcangyfrif fel a ganlyn:

- trwyddedau meddalwedd (gan gynnwys Microsoft, amgryptio data, meddalwedd gwrth-firws a system rheoli achosion);
- defnyddio deunyddiau ysgrifennu;
- dibrisiant dodrefn ac offer swyddfa;
- defnyddio'r ffôn a defnyddio'r rhwydwaith TG a chostau cymorth; a
- chostau cyfathrebu a chostau sy'n gysylltiedig ag achosion fel darparu cyngor arbenigol proffesiynol.

Roedd y Pwyllgor Cyllid o'r farn mai'r ffigur o £5,000 y flwyddyn ar gyfer pob aelod o staff newydd oedd yr amcangyfrif gorau, gan adlewyrchu llai na 40 y cant o'r costau uned cyfredol. Nid yw hyn yn cynnwys costau nad ydynt yn amrywio wrth i niferoedd staff newid, fel gwresogi a goleuo.

Hyfforddiant a theithio

Bydd staff newydd yn gweithredu dros Gymru gyfan, ac felly, bydd costau teithio ynghlwm wrth eu gwaith. Er enghraifft, gallai siwrnai ddwyffordd i Wrecsam ar y trên gostio £130. Gallai cwrs hyfforddi cyffredin gostio rhwng £300 a £400, a dywedodd yr Ombwdsmon fod y swm sydd wedi'i nodi yn y Memorandwm Esboniadol yn gydnaws â chostau hyfforddi'r staff perthnasol sydd yn ei swyddfa ar hyn o bryd.

Roedd y Pwyllgor Cyllid yn cydnabod yr angen i hyfforddi staff newydd, ac y byddai'r Ombwdsman yn ysgwyddo costau ychwanegol mewn perthynas â hynny. Roedd hefyd yn cydnabod na fyddai staff yn gweithio yn y swyddfa drwy'r amser. Ceisiodd yr Aelodau beidio â thanamcangyfrif y costau o dan sylw, a daethant i'r casgliad bod amcangyfrif o £1,000 y flwyddyn yn rhesymol.

Ni wnaed unrhyw waith meincnodi arall, gan fod yr amcangyfrifon yn adlewyrchu'r gwir gostau a ysgwyddir gan swyddfa'r Ombwdsmon. Hefyd, ni ystyriwyd y byddai hyn yn gymesur o gofio'r ffigurau dan sylw.

Crynodeb

Rwyf yn croesawu penderfyniad y Pwyllgor i gomisiynu ymgynghorydd arbenigol i adrodd ar oblygiadau ariannol y Bil. Ystyrir bod cael asesiad annibynnol yn arfer gorau, ac rwy'n gobeithio y bydd y dull a fabwysiadwyd gan y Pwyllgor yn cael ei ddefnyddio yn y dyfodol fel enghraifft ar gyfer datblygu amcangyfrifon o gostau deddfwriaeth.

Fel yr oedd y dystiolaeth a roddwyd i'r Pwyllgor gan rai tystion yn ei hawgrymu, gan gynnwys y dystiolaeth gan Ombwdsmon Gwasanaethau

Cyhoeddus Gogledd Iwerddon, gwnaed cryn dipyn o waith i lunio'r amcangyfrifon o gostau uniongyrchol ac anuniongyrchol. Mae hyn yn cynnwys y gwaith ymgysylltu â rhanddeiliaid a wnaed gan yr Ombwdsman a'r cwmni annibynnol a gomisiynwyd gan ei swyddfa i gynorthwyo'r broses o baratoi'r asesiad effaith rheoleiddiol. Gwnaed ystod o ddadansoddiadau hefyd i lywio'r rhagdybiaethau y mae'r amcangyfrifon wedi'u seilio arnynt.

Mae'r Pwyllgor Cyllid yn parhau i fod yn hyderus ynghylch ei amcangyfrif o'r costau a'r manteision cyffredinol. Byddai'r Aelodau'n ystyried unrhyw dystiolaeth y gall ymgynghorydd arbenigol y Pwyllgor ei darparu a allai fireinio'r amcangyfrifon a'n dealltwriaeth o gostau posibl y darpariaethau newydd yn y Bil. Fodd bynnag, byddai'n rhaid i'r Pwyllgor Cyllid gydbwysio unrhyw wybodaeth ychwanegol yn erbyn y dystiolaeth y mae'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon wedi'u seilio arni, a hynny er mwyn sicrhau bod y costau cysylltiedig yn parhau i gael eu cyfrifo mewn modd cyson. Bydd y Pwyllgor Cyllid hefyd yn ceisio defnyddio'r dystiolaeth a ddarparwyd gan yr ymgynghorydd arbenigol, fel y dystiolaeth ar gostau staff a ffioedd proffesiynol eraill, yn ei waith craffu ar amcangyfrif blynyddol yr Ombwdsmon yn y dyfodol.

Materion eraill a godwyd gan y Pwyllgor

1. Y meini prawf ar gyfer ymchwilio ar ei liwt ei hun

Gofynnodd y Pwyllgor am fy marn ar dystiolaeth ysgrifenedig yr Ombwdsmon ynghylch y ffaith na fyddai'r meini prawf ar gyfer cynnal ymchwiliadau ar ei liwt ei hun, sydd wedi'u nodi ar wyneb y Bil, o reidrwydd yn cwmpasu'r holl waith arfaethedig yn y maes hwn.

Mae'r Bil yn caniatáu i'r Ombwdsmon ymchwilio i bob un o'r pedwar senario y mae'r Ombwdsmon yn cyfeirio atynt yn ei dystiolaeth, cyn belled â bod yr amodau a ganlyn yn cael eu bodloni pan fo senario yn arwain at gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun:

- bod y meini prawf ar gyfer cynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun yn cael eu bodloni; a
- bod y gweithdrefnau sy'n berthnasol i gynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun yn cael eu dilyn (yn amodol ar y disgresiwn sydd gan yr Ombwdsmon yn adrannau 16(3) a 16(4) mewn perthynas â pharatoi cynigion ymchwilio).

Fel y nodwyd yn fy nhystiolaeth, diwygiodd y Pwyllgor Cyllid y Bil drafft i gynnwys meini prawf penodol y mae angen eu bodloni (a'r gweithdrefnau sy'n gorfod cael eu cymhwyso) mewn perthynas â chynnal ymchwiliad ar ei liwt ei hun. Mae'r rhain wedi'u drafftio i sicrhau bod y bwriad polisi sydd wedi'i nodi yn y Memorandwm Esboniadol a'r asesiad effaith rheoleiddiol yn cael ei gyflawni.

2. **Adrannau 40 a 41**

Ymatebais i sylwadau Ysgrifennydd y Cabinet mewn perthynas ag Adrannau 40 a 41 o'r Bil mewn tystiolaeth a roddais i'r Pwyllgor ar 25 Ionawr 2018.

3. **Adran 8(5)**

Mae cyflwyniad ysgrifenedig Ysgrifennydd y Cabinet i'r Pwyllgor hefyd yn cynnwys sylwadau mewn perthynas ag adran 8(5) o'r Bil. Mae hon yn adran bwysig iawn o'r Bil. Os yw rhywun yn gwneud cwyn llafar ac yn dweud wrth yr Ombwdsmon nad yw am i'r gŵyn gael ei drin fel cwyn ffurfiol sydd wedi'i gwneud yn briodol, ni ddylai'r Ombwdsman ddefnyddio'r pŵer yn adran 3 i ymchwilio i gŵyn y person hwnnw. Felly, mae adran 8(5) yn atal yr Ombwdsman rhag parhau â'r gŵyn drwy ymchwiliad o dan adran 3.

Fodd bynnag, mae'n rhaid i'r Ombwdsmon gael yr opsiwn o ymchwilio ar liwt ei hun o dan adran 4 gan ei bod yn bosibl y bydd mater difrifol y bydd angen ymchwilio iddo. O dan adran 4, gall yr Ombwdsmon gynnal ymchwiliad ar liwt ei hun heb gynnwys y person a wnaeth y gŵyn lafar.

Felly, rwy'n anghytuno ag asesiad Ysgrifennydd y Cabinet fod y gwaharddiad yn adran 8(5) yn ddiwerth.